

La civilisació catalana a Portugal

“LITTERATURAS MORTAS,”

APOLOGIA DE LA LLENGUA CATALANA

A. Comerma, accedint al prec que li va-
rem fer d'indicarnos algunes fonts d'ont ra-
gessin asseveracions indiscutibles sobre l'an-

EL TIMO DEL SEI

UN EMBOLIC QUE NO S'ENTEN

Es més. En l'esmentada base 13 se diu que anyalment ha de consignar-se en el pressupost del ministeri de la Guerra els crèdits necessaris per atendre a la recluta voluntaria, construcció de quarters, despesa de la permanència en files dels excedents de les armes, municions i material que esmentem.

Avui, dijous, a les nou de la nit, tindrà lloc en el C. N. R. de Sant Martí, organitzada per la joventut "Renovació", una vetllada en honor de l'excels poeta Joan Maragall. Hi pendran part don *Albert de Quintana*, don *Alexandre Plana*, don *J. Pous y Pagès* y don *Pere Corominas*.

El doctor Esquerdo

El doctor Esquerdo, que acaba de morir sobradament a Madrid, era una rellevant figura del partit republicà espanyol. El que

La seva mort té molt sentida, perquè és la mort d'un polític apegat i amb amor per les idees. Pel partit republicà progressista que acapellava, serà irreparable la pèrdua del doctor Esquerdo, puig se pot dir que vivia més que res del prestigi i la voluntat del benemèrit republicà.

Perà assistir a l'enterró ha sortit cap a Madrid una comissió de progressistes bascos celonins. També s'han expedit per la família del finat nombrosos telegrams de pesant

Dr. Serrallach *Vies urinaries*
12 a 2 y 6 a 7. Pelai, 4
Consulta econòmica, de 7 a 9. Jovellanos, n.º 6

que prengui l'antiga y acreditada **pasta pecc**
toral del Dr. Andreu y se la treurà be
aviat. — Demanis a les farmacies.

LO DE LES NOTARÍES

La resposta donada per en Canalejas clam unànim de Catalunya en la qüestió dels Notaríes, no enclou pas una solució ferma y definitiva. La demanda dels catala

trasmesa al Parlament per en Ventosa y Carnar ha obtingut de moment un triomf, en prò aquest es circumstancial, transitori. I l'ells y encertada intervenció de l'Il·lustre punt pel Vendrell dona a entendre ben clarament que la menassa queda en peu, que el vent dels viciats y que en Canal de S. Joan hagi promès aplicar-se a la reforma hem tingut la justa y necessaria satisfacció que havia de constituir en la derogació el real decret den Barroso y el den Dato, restablint així la llei del Notariat del 1862.

Empró en Canalejas assegura que porta a les Corts un projecte de llei conformis als desitjos dels catalans, perquè'l president del Consell vol que la reforma sigui efectiva quan per lograr això no més calia que el regusó lo que s'oposa a la llei Notarial quedés precisament es la que volien resablir.

Les nass, a helyor Cannejas no podra
privar a cap dels seus successors que di
una nova disposició en virtut de la
seu malmet i alerte lo que el hagi establ
ilegítimament. I aixó suposant que la
que ns port en Cannejas sigui conforme
nostres desitjos, com ho es l'actual del 18

En Cannejas, que desde l'agost ve es
diant aquesta qüestió, que invariablement
contestat a les peticions que se li feien di
que estudiava l'assumpte, no ha tingut ten
pens d'ordenar una *revisió* a Cannejas

S'han obert les Corts y en Canalejas, de bons propòsits, segueix estudiant. Si, diu, creu injust y troba que no s'hauria haver publicat el real decret, per què no demora? Sense perjudici de presentar una forma legislativa com ha dit que vol podria esmenar la equivocació del famós tros.

amb fets com aquest, en Canalejas demanava que no desoïx completament a Catalunya. Que porti un projecte de llei al Parlament, però que derogui mentres tant el decret, el qual continua essent una mena que qualsevol ministre liberal o conservador pot aplicar.

La Comissió d'estudiants de Dret, organitzadora de la campanya contra'l reial dec

En nombre muchos padres familia ro-
mos se opongá Ley servicio obligatorio por
faltar autorización Cortes

Se convoca a tots els mossos de l'actual
reemplás, així com també als seus pares.

a una reunió que per a prendre acords definitius sobre l'indagada aplicació de la novantel·leix de reclutament, tindrà lloc divendres, dia 2 de febrer, a dos quarts de deu de la vetlla, en el Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria, Comtal, 35. — Per la Junta Directiva, Antoni Perera, Arcs, 6.

Notes politiques

Conferència

El senyor Valentí y Camp donarà aquest vespre una conferència a la Cooperativa «La Sabadellense», de Sabadell, desenrotllant el tema «L'educació com a base de l'humanisme integral».

Nova Junta

L'Associació Autonomista Republicana de la Sagrera ha nomenat la següent Junta di-

President, Ramon Raméntol; vispresident Enric Alemany; tresorer, Vicens Sellarés; comptador, Alfred Lucchetti; secretari, Amadeu Gatell; vissecretari primer, Vicens Sernano; vissecretari segon, Josep Blanchart; vocals, Joan Marinés, Joan Gaig, Josep Padern, Joaquim Cerdà.

radicals

S'enfondeixen cada dia més les diferències entre'ls tres o quatre grups radicals que's disputen la supremacia del partit.

El den Lladó y Vallés, els cintranzigents
com diuen ells, ja tenen pis pera una Societat
a la plassa Reial. Així que's constitueixi, no
menaran president an en Lerroux, pera que
no se'ls pugui dir dissidents. Contra'l que
fe no hi va res; tot es contra en Mir, en Ser
raclara y els demés prohoms que no són del
seus.

L'injuriosa d'estudiants

El Jutjat d'instrucció del districte de l'Hospital, ha declarat processada a l'escriptor Roser d'Acuña y Villanueva, pel delicte d'escàndol públic comés per medi de l'impremta, al publicar l'article «La jarca de la Universidad en «El Progreso», que motivà l'escàndol dels estudiants.

El nacionalisme biscairari — estan incorporats, en la política, en la filologia i en l'art, al patriotisme castellà. El biscairisme — escrivia jo en el meu recent llibre «Portugal y Galicia: nació» — sense una base històrica i sense una base literària, constitueix, per mi, un irrisquejisme fasciós. L'idioma basc, que no pogué formar una literatura, resta bandejat a un mer valor arqueològic. El nacionalista basc, catòlic i monàrquic, parla en castellà als seus conciutadans. Així com el barcelonisme, fonamentat català, constitueix la força directora del Catalanisme, el bilhainisme, perfectament castellà, no pot constituir el nervi i la norma del veritable nacionalisme biscairari. El nacionalisme català, sense Barcelona, estaria afeblit: que es lo que passa al biscairisme.

La solució de continuïtat històrica literària — representada pel llarg interval que a Catalunya aranca desde'l segle XIV, a Galicia desde'l XV, y a Italia desde'l XVII, fins al segle XIX — justifica en certa manera el títol amb el qual el senyor Cerveaux ha batjat el seu llibre. Però això hauria tingut excusa a principis del segle passat: no avui, precisament en el moment ascensional més brillant del Renaixement italià, gal·lès i català.

Es amb una especial compiacença que'l senyor Cerveaux parla de les lletres gal·lesques y repara en l'identitat dels idiomes portugues y galleg, d'origen idèntic, ja en tola sa plenitud literària un segle abans de aparèixer el «Poema del Cid», que es el primer monument de l'idioma literari de Castella, y observa — amb Núñez González — que al decaure'l creureu de les lletres, a Galicia, en el segle XIV, el llenguatge de «Crònica Troyana», salvant l'ortografia y algun arcaisme, es el mateix d'avui. Y següidament, inventaria tola la producció literària gallega antiga, desde les célebres «Cantigas a Santa Maria», del Rei Savi, y les troves d'influència provençal, en els segles XII y XIII, fins a les «Reglas de las Constituciones de Santa Tegra», de l'any 1591.

Següidament se complau en llargues referències sobre'l Renaixement, arrancant desde aquella generació de precursors que en 1840 va començar a escampar per Galicia la dona nova.

De la literatura èusquera, el senyor Cerveaux, en fa un estudi reivindicanti que no evita el considerar aquella reduïda a una serie curta, encara que estimadíssima, de

De desde 812, o sigui del jurament d'aliança entre Lluís el Pietós i Carles el Calvo, pot donar-se com a comprovat que en el síg-le IX l'idioma oficial de la part oriental de l'Hispania era el català. En aque-lla època, la llengua castellana encara no existia, ja que — segons diu Ferran de Cas- tro en la seva «Historia de España», pà- gina 460, impresa el 1853, a Madrid — de- signaven a Alfons X de Castella com fon- dador d'aquesta llengua, y tothom sa- que'l Rei Sabi, devia haver regnat en el síg-le XIII. — «En èpoques posteriors, els síg-les X, XI i XII, la literatura catala- nassol un alt grau d'esplendor, conreua- pels trobadors y joglars: allavors, com di- Capmany, l'idioma català era oficial en les corts d'Aragó, Mallorca, Sicília y Provença. Entre'ls pergamins històrics que pot ostentar l'idioma català, a més dels literaris que des- de Mallorca de l'Edat Mitjana s'han des- piat y existeixen en els principals arxius d'Europa, hi figuren també en lloc preferen- cial documents diplomàtics que, a l'ensem- ble, constitueixen una prova real de l'importàn- cia d'aquella llengua, demostren també l'influen- cia grandíssima que Catalunya exercia, ja- com el seu idioma oficial, el català, en to- tes les nacions durant l'època del seu apogeu.

Molt ens plauen aquestes opinions del cul- tescritor portuguès; molt ens enorgulleix que aquesta ferventa apologia que fa de la nostra llengua, tan injustament vituperada, molejada de dialecte, aspra, ruda, grollera. Es lo que'n aconsejhora en el nostre conhort de veure menyspreuat a Espanya y enaltit a l'estranger, l'idioma dels nris dringls provençals, l'idioma del Tirant lo Blanch y dels «Canis» d'Ausias March, l'idioma dels amorós, cavalleres, sobill, vi- brant en les «Cròniques», profund en la filosofia lulliana, apta pera les generalitzacio- nismes, sempre honrat y excolt a tot arreu del món, en temps de la libertat nacional de Catalunya! Oh, jo crec, am- en Theophilò Bragi, que quan una nació pert la seva existència política, s'apaga la seva cultura. Y ho crec perquè es impos- sible comprendre la marxa ascensional del renaixement literari y artistic català, sens l'impuls polític del Catalanisme.

Ens desplaui, doncs, que un tan sincer apològista de la nostra llengua com el su- nyor Cerveaux, s'hòbilit, en el seu llibre «Li- teratures mortes», d'assignar als filòlegs cat-

necesari per la seva instrucció, premi
 pera enganyament y recompensament, etc., etc.
 No havent-se presentat a les Corts als pressu-
 posos y no havent-hi per tal consagració
 pera aquestes atencions, com es possible, que
 regixi la nova llei? Hi ha que tenir en
 compte que les esmentades atencions impor-
 taran en conjunt una bona millonada y no
 sabem com dimoni podrà aplicarse la llei
 sense'ls diners necessaris pera atendre al-
 nous serveis que crea.

Com a mostra de les contradiccions eren-
 les de la Llei de Bases y l'artículat esmentat
 ja que va a continuació:

«En la 8.ª de les bases, segon paragraf 4.
 la lletra C, diu taxativament:

«Todos los mozos que deseen acogerse a
 los beneficios de este paratado y del an-
 terior (se refierox a la rebaxa de tiempo
 de servi, que es una veritable redempción
 disfrassada) tendrán que solicitarlo antes del
 sorteo á que se refiere la letra H de la
 Base 3.ª, y en ningún caso podrán gozar
 de ellos sin haberlo solicitado y comprado
 metido á abonar las cuo'as respectivas.»

El sentit no pot ser més clar. Els minyons
 sortejables que vulguin rebuixarse'l temps de
 servi pagant les quotes que s'estableixen
 hauran de solicitarlo abans del sortej, com
 prometen, no més comprometen, enten-
 gent bé, a pagar les esmentades quotes. I
 així una encara més acortat pel segon
 paragraf de la lletra H, en el qual se'tem-
 termina que'l minyó que desix de satisfer
 algun dels termes de dites quotes servir-
 en pag, fins tants anys com nombre de terme
 no pagui. De manera que, segons les bases
 no ha de pagar-se res abans del sortej.
 En canvi l'artículat de la Llei diu:

«Art. 276. Todos los mozos que deseen
 acogerse á los beneficios que se indican en
 los artículos anteriores, mediante el pag-
 de una cuota militar, tendrán que abona-
 el importe del primer plazo desde el dí-
 1.º al 31 de enero del año del alistamien-
 to. Pasado este plazo no podrán acogerse
 los mozos del reemplazo, por ningún con-
 cepto á este beneficio.»

De manera que, infringint manifestamen-
 te la Llei de Bases, per l'artículat s'estableix
 que la quota militar haurà de comensa-
 a pagar-se abans del sortej o sigui aban-
 de saber si ha de pagar-se.

És així admissible?

Demà continuarem examinant les etzegas
 fades d'aquesta llei, que es manifestamen-

Nova Junta

L'Associació Autonomista Republicana de la Sagrera ha nomenat la següent Junta directiva:

President, Ramon Raméntol; vispresident, Enric Alemany; tresorer, Vioms Sellarés; comptador, Alfred Luchetti; secretari, Anna de Gattel; vicesecretari primer, Vioms Sellarés; vicesecretari segon, Josep Blanchart; vocals, Joan Marínés, Joan Gaig, Josep Paderna, Joaquim Cerdà.

Armistes radicals

S'enfondeixen cada dia més les diferències entre's tres o quatre grups radicals que s' disputen la supremacia del partit.

Els den Lladó y Valles, els sintransigents com diuen els, ja tenen pe's pera una Societat a la plassa Real. Així que's constitueixi, no menaràn president an en Lerroux, pera que no se'ls pugui dir dissidents. Contra'l que fe no hi va res; tot es contra en Mir, en Serraclara y els demás prohoms que no són del seus.

L'injuradora d'estudiants

El Jutjat d'instrucció del districte de l'Hospital, ha declarat processada a l'escriptora Roser d'Acuña y Villanueva, pel delicte de escàndol públic començat per medi de l'impremta, al publicar l'article «La jarca de la Universidad» en «El Progreso», que motivà l'escàndol dels estudiants.

Als després dels catalans, perquè l'president del Consell vol que la reforma sigui eficaç, ara mena a lograr això no més calia que es rogués lo que s'oposava a la llei. Notaríem qual precisament es la que volem reinstaurar.

Y es més; el senyor Canalejas no podrà privar a cap dels seus successors que d'una nova disposició en virtut de la se malmenyi i alteri lo que ell hagi establert legislativament. Y això suposant que la que ns porti en Canalejas sigui conforme nostres desitjos, com ho es l'actual del 18.

En Canalejas, que desde l'agost ve es dient aquesta qüestió, que invariablement contesta a les peticions que se li felen d'una que s'havia l'assumppte, no ha fingut tenir pens de donar una reparació a Catalunya.

S'haurà obert les Corts i en Canalejas de bons propòsits, segons els estudiants. Si, diu, creu injust i troba que no s'hauria haver publicat el real decret, per qué no derogar? Sense perjudici de presentar una forma legislativa com ha dit que vol; podrà esmenar la equivocació del famós i rroso.

Y més que amb la llei i més paraules amb lets com aquest, en Canalejas demanaria que no desocxi completament a Catalunya. Que porti un projecte de llei al Parlament, però que derogui mentrestant el real decret, al qual continua essent una mena que qualsevol ministre liberal o conservador pot aplicar.

La Comissió d'estudiants de Dret, organitzadora de la campanya contra'l real decret

